

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Голова вченої ради ННЦ «ІЕКВМ»,

доктор ветеринарних наук, професор

Анатолій ПАЛІЙ
" 21 " кв. жовт. 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача відділу хвороб птиці та молекулярної діагностики ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини»

Верецуна Андрія Леонідовича

на тему «Епізоотологічний моніторинг, біологічні властивості ізолятів вірусу та удосконалення серологічної діагностики інфекційного ларинготрахеїту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань **21** – Ветеринарія за спеціальністю **211** – Ветеринарна медицина.

1. Актуальність теми дослідження. Проведення постійного епізоотологічного моніторингу за циркуляцією інфекційного ларинготрахеїту в Україні – як серед птиці промислового сектору, так і серед птиці присадибного сектору – є одним з актуальних та важливих напрямків ветеринарного супроводу птахівництва. Причому важливим є не тільки контроль наявності збудника серед птиці в країні, а і вивчення його біологічних та молекулярно-генетичних властивостей, порівняння його з відомими вакцинними та польовими вірусами. Також актуальним та важливим є розробка та впровадження вітчизняних діагностичних тест-систем для діагностики захворювання і контролю напруженості імунітету. Сьогодні в Україні для серологічної діагностики більшості інфекційних захворювань птиці використовують тест-системи, розроблені на основі імуноферментного аналізу, але здебільшого це комерційні тест-системи закордонного виробництва «IDEXX Laboratories» (США), «BioCheck» (Великобританія) та «Synbiotics Corporation» (США). Важливо відзначити, що за рахунок їх високої вартості, використання цих тест-систем може бути обмеженим. Крім того, наявність власних вітчизняних розробок є питанням національної біобезпеки.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконувалась протягом 2017–2024 рр. у відділі хвороб птиці та молекулярної діагностики ННЦ «ІЕКВМ», птахівничих господарствах різних форм власності в Запорізькій, Харківській, Сумській, Донецькій, Херсонській, Дніпропетровській, Луганській, Черкаській, Хмельницькій областях. Дисертаційна робота є складовою частиною наукових досліджень, виконаних згідно з програмами наукових досліджень НААН і тематичними планами ННЦ «ІЕКВМ» та завданнями 38.01.02.02. Ф «Встановити еко-географічні особливості збудників економічно значимих вірусних інфекційних захворювань (корона-, бірна-,

герпес-, цирко-, покс- та параміксовірусної етіології) сільськогосподарської птиці в різних регіонах України» (номер державної реєстрації 0116U000230), 34.01.01.07 П «Розроблення сучасної системи моніторингу, прогнозування, специфічної профілактики та контролю вірус-бактеріальних асоціацій у сільськогосподарської птиці в рамках концепції «Єдиного здоров'я» у зв'язку зі світовою глобалізацією та змінами клімату» (номер державної реєстрації 0121U108373).

3. Наукова новизна отриманих результатів. Проведено вивчення та аналіз епізоотичної ситуації щодо інфекційного ларинготрахеїту курей у світі та в різних областях України в період 2010–2020 рр., за результатами серологічних досліджень встановлено циркуляцію вірусу інфекційного ларинготрахеїту (ІЛТ) у птахівничих господарствах, де не проводиться вакцинація проти цього захворювання, із патологічного матеріалу загинувших та хворих курей виділено ізоляти вірусу ІЛТ. Уперше вивчено біологічні властивості українських ізолятів вірусу ІЛТ, які виділені від птиці з промислових та присадибних птахівничих господарств. Відтворено захворювання в умовах лабораторії та визначено гістологічні зміни, які з'являються під впливом цього вірусу. Уперше в Україні за результатами вірусологічних досліджень, а також подальших молекулярно-генетичних досліджень встановлена циркуляція як вакциноподібних, так і польових ізолятів вірусу ІЛТ. Уперше проведено часткове секвенування геному вірусу ІЛТ, філогенетичний аналіз ізолятів ІЛТ, що циркулюють в Україні серед свійської птиці. Уперше в Україні розроблено регламент отримання антигену вірусу ІЛТ для тест-системи ІФА для визначення специфічних антитіл до вірусу. Відпрацьовано технологічний регламент постановки реакції, виведено формулу для обліку результатів тестування і визначено позитивно-негативний поріг для діагностичної оцінки отриманих даних. Проведено визначення показників якості розробленої тест-системи ІФА порівняно з іншими закордонними аналогами.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що в дисертаційній роботі висвітлено комплексний епізоотологічний моніторинг інфекційного ларинготрахеїту курей у птахівничих господарствах різних типів у різних областях України та вивчено серопревалентність у невакцинованих та вакцинованих курей в період 2010–2024 рр. За результатами вірусологічних досліджень, а також подальших молекулярно-генетичних досліджень встановлено циркуляцію в Україні як вакциноподібних, так і польових ізолятів вірусу ІЛТ.

Основні положення дисертації використовуються у навчальному та науковому процесах при викладанні профільних дисциплін під час підготовки фахівців напряму «Ветеринарна медицина» у Дніпровському державному аграрно-економічному університеті (м. Дніпро), Полтавському державному аграрному університеті (м. Полтава), Одеському державному аграрному університеті (м. Одеса).

Результати епізоотологічного моніторингу доводять важливість інфекційного ларинготрахеїту для птахівництва України, а також свідчать про необхідність звернути більше уваги на питання діагностики та специфічної профілактики цього захворювання. Виділені польові ізоляти вірусу ІЛТ можуть бути використані для контролю вакцинних препаратів, а також для проведення

наукових досліджень. Опубліковані нуклеотидні послідовності частини гену тімідин-кінази українських ізолятів вірусу ІЛТ дозволять іншим вченим використовувати ці дані для проведення власних досліджень. Уперше в Україні розроблено технологічний регламент виготовлення та контролювання якості тест-системи «Набір компонентів для визначення антитіл до вірусу інфекційного ларинготрахеїту імуноферментним методом». За результатами лабораторних випробувань тест-система була визнана високочутливою, специфічною та такою, що дозволяє отримувати відтворювані результати. Розроблена вітчизняна тест-система ІФА для виявлення антитіл до вірусу ІЛТ дозволяє спростити постановку та здешевити контроль напруженості імунітету у курей у птахівничих господарствах.

5. Головні результати, отримані особисто автором. Дисертантом особисто (під керівництвом наукового керівника) проведено аналіз літературних даних за темою роботи, обґрунтовано напрям досліджень, сформульовано мету та задачі роботи, особисто виконано експериментальні та аналітичні дослідження, проведено аналіз та узагальнення одержаних результатів, сформульовано висновки та практичні пропозиції.

Був проведений аналіз звіту перевірки роботи на плагіат, наявність текстових запозичень (програма StrikePlagiarism.com), на підставі якого дійшли висновку, що дисертаційна робота Верецуна Андрія Леонідовича на тему «Епізоотологічний моніторинг, біологічні властивості ізолятів вірусу та удосконалення серологічної діагностики інфекційного ларинготрахеїту», є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень згідно з постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 п. 9. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

6. Кількість наукових публікацій.

Результати досліджень, висвітлені в дисертації, опубліковані у 9 наукових працях, з них: 2 статті у наукових фахових виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus і/або Web of Science, 3 статті - у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 3 тез наукових конференцій і симпозіумів та 1 опис до патенту України на корисну модель.

7. Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень.

Комісія з біоетичної експертизи при ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» на своєму засіданні 26.11.2024 р., протокол № 5-24, визначила, що експериментальні дослідження, описані в дисертаційній роботі, ґрунтувалися на принципах моральних цінностей людини, не нанесення шкоди тваринам, милосердя та справедливості до них.

8. Оцінка мови і стилю дисертації.

Мова та стиль викладення відповідає критеріям науковості: логічність викладення положень, об'єктивність, послідовність. Структуру роботи загалом можна схарактеризувати як таку, що логічно підпорядковується поставленій меті. Композиція розділів відповідає послідовності конкретних завдань, що успішно вирішуються. Основні теоретичні положення та висновки роботи не є суперечливими, оскільки вони аргументовані й підкріплені доречними прикладами.

9. Відповідність дисертації спеціальності та профілю ради:

Дисертаційна робота Верецуна Андрія Леонідовича на тему «Епізоотологічний моніторинг, біологічні властивості ізолятів вірусу та удосконалення серологічної діагностики інфекційного ларинготрахеїту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 21 – Ветеринарія за спеціальністю 211 – Ветеринарна медицина за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами, опублікованими у фахових виданнях, новизною постановки та практичним значенням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 502 від 19.05.2023. Зміст дисертації відповідає напряму наукового дослідження освітньо-наукової програми Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» «Ветеринарна медицина».

12. Рекомендації дисертації до захисту.

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні відділу хвороб птиці та молекулярної діагностики ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» «18» квітня 2025 року дисертацію Верецуна Андрія Леонідовича рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії з галузі 21 – Ветеринарія за спеціальністю 211 – Ветеринарна медицина. «21» квітня 2025 року

Головуючий на публічній
презентації:

канд. вет. наук, ст. н. с., зав. лабораторії
вірусних хвороб птиці

Олександр РУЛА